

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата економічних наук, доцента

Українець Лілії Анатоліївни

на дисертаційну роботу

Марущак Дарії Юріївни

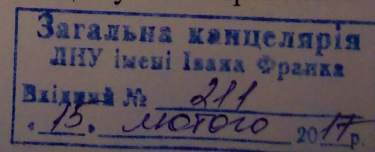
«Вплив інноваційно-інвестиційних факторів на розвиток інтеграційного об'єднання АСЕАН»

подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини

I. Актуальність теми дисертаційного дослідження.

В умовах зростаючої взаємозалежності країни і регіони отримують не тільки вигоди, але і відчують на собі негативний вплив глобальних процесів, в тому числі економічних і фінансових криз. Суттєвою ознакою глобалізації економіки є розвиток процесів міжнародної економічної інтеграції, що проявляється в усуненні відмінностей між економічними суб'єктами - представниками різних країн. Співвідношення процесів глобалізації та регіональної інтеграції є досить складним і суперечливим. В цілому глобалізація помітним чином стимулює регіональну інтеграцію, однак останню було б невірно сприймати як «територіальну форму» глобалізації. Хоча в зовнішніх сторонах цих процесів чимало спільного - відбувається дифузія влади, роль держави змінюється, кордони робляться проникними, - їх природа фундаментально різна. У найширшому сенсі економічна інтеграція являє собою взаємодію і взаємоприспособлення національних господарств різних країн, що веде до їх поступового економічного злиття. Успішність регіональної економічної інтеграції визначається цілою низкою чинників, перш за все, досить високим рівнем господарського розвитку країн учасниць, схожістю рівня їх економічного розвитку, взаємовигідністю інтеграційних процесів для всіх учасників.

Посилення економічної активності країн Азії викликає підвищений інтерес до дослідження їх економічного потенціалу і перспектив в

міжнародному економічному співробітництві. Тому дослідження сучасних процесів міжнародної інтеграції країн, виявлення основних тенденцій економічного взаємодії азіатських країн всередині регіональних об'єднань, особливо Асоціації країн Південно-Східної Азії (АСЕАН) є важливим завданням сучасної науки, що вивчає процеси розвитку світового господарства.

Відповідно, тематика дисертаційної роботи Маруцак Дарії Юріївни обумовлена об'єктивною необхідністю систематизації теоретичних знань щодо закономірностей розвитку регіональної економічної інтеграції, її основних чинників, зокрема, інноваційно-інвестиційних.

II. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна.

Визначивши за мету дисертації дослідження особливостей, тенденцій та закономірностей функціонування регіональних інтеграційних процесів, розроблення теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо ефективної інтеграції національної економіки країн АСЕАН в світовий інноваційний ринок, здобувач поставив низку завдань, які в ході дослідження були виконані. Обґрунтованість отриманих дисертантом висновків та рекомендацій забезпечується опрацюванням 163 літературних джерел (з яких велика частина – іноземні), використанням значної кількості теоретико-методичних розробок, широкого спектру методів дослідження, зокрема економіко-математичних та статистичних методів аналізу, а також значного обсягу офіційної вітчизняної та зарубіжної статистичної звітності, які дозволили об'єктивно проаналізувати особливості впливу якості внутрішнього економічного середовища країн АСЕАН на рівень їх інтеграції в світовий інноваційний ринок.

Структура дисертації відповідає поставленій меті та завданням дослідження. Отримані здобувачем результати дисертаційного дослідження, сформульовані висновки та рекомендації є науково обґрунтованими і базуються

на використанні сучасних методів дослідження та підтверджується значною кількістю посилань на роботи вітчизняних та закордонних вчених-економістів.

Дисертаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел.

У дисертаційній роботі отримано нові науково обґрунтовані результати, які в сукупності дають змогу вирішити теоретичні та практичні завдання щодо обґрунтування особливостей регіональної економічної інтеграції, тенденцій і закономірностей функціонування інтеграційного об'єднання АСЕАН. Отримані результати та узагальнення відображені у роботі, а також у загальному вигляді систематизовані та сформульовані у висновках до кожного з розділів (с. 58-60, 107-109, 160-161) і у загальних висновках дисертації, що виносяться на захист (с. 162-165 рукопису дисертації та с. 14-16 автореферату).

Розроблені методичні підходи до вирішення окремих питань ґрунтуються на фундаментальних положеннях економічної науки, системному підході до вивчення економічних явищ, наукових розробках вітчизняних та зарубіжних вчених з питань впливу інноваційно-інвестиційних факторів на розвиток інтеграції на сучасному етапі розвитку світового господарства.

III. Достовірність і наукова новизна отриманих висновків і результатів, повнота їх висвітлення в опублікованих працях.

Достовірність результатів дослідження Марущак Д.Ю. оформлених у вигляді висновків і рекомендацій, наукових публікацій і тез конференцій не викликає сумніву. Всі вони отримані внаслідок вмілого застосування автором методики наукових досліджень, прогресивних методів і прийомів обробки економіко-статистичної інформації на основі даних, отриманих із офіційних джерел.

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та авторефератом, основними науковими працями дисертанта дозволяє визначити найістотніші теоретико-методичні положення та прикладні висновки і рекомендації, які

характеризуються науковою новизною, сформульовані автором самостійно і відображають її науковий внесок у розв'язання важливої проблеми вимірювання глобальної та регіональної економічної інтеграції, та впливу інноваційно-інвестиційних чинників на процеси економічної інтеграції.

Найвагомішими науковими результатами, що були отримані особисто здобувачем, є наступні: в дисертаційній роботі автором досліджено теоретичні підходи до визначення економічної сутності поняття «регіональна економічна інтеграція» (с.12-28), узагальнено та систематизовано методологічні засади оцінювання ефективності економічної інтеграції (с. 28-39), проаналізовано концептуальні основи інноваційної політики інтеграційного об'єднання АСЕАН (с. 39-58). Проаналізувавши результати наукового доробку зарубіжних та вітчизняних вчених, було визначено ключові ознаки економічної інтеграції (с. 26-28) а також запропоновано комплекс індикаторів оцінки регіональної і глобальної економічної інтеграції, що дозволяє оцінити її ефективність і якість, виявити проблеми в розвитку інтеграційного союзу, а також визначити перспективи та намітити подальші шляхи вдосконалення об'єднання країн. (с. 28-35).

Окрема увага в процесі дослідження була приділена виділенню позитивних і негативних ефектів результативності регіональної економічної інтеграції (с.37-39). Згідно з результатами теоретичних та емпіричних досліджень автором було встановлено, що ступінь прояву цих ефектів буде відрізнятися в короткострокові, середньострокові та довгострокові терміни.

Згідно з дослідженням дисертанта визначено основні елементи динамічної робочої інноваційної системи. Для різних регіонів вдалими рішенням визнано поєднання різноманітних політик, які залежать від внутрішніх характеристик об'єднання, його можливостей, структури управління і діяльності регіональних органів влади (рис. 1.4).

Дисертантом також було визначені основні завдання інноваційної політики та їх вирішення в країнах АСЕАН. Зазначається, що в цілому основні

пріоритетні напрями включають розвиток людського капіталу, інвестиції в інфраструктуру, а також нормативні і податкові реформи (табл. 1.8, с. 57).

Важливим здобутком дисертаційної роботи Марущак Д.Ю. є аналіз та обґрунтування особливостей торгової інтеграції в країнах АСЕАН (с.61-77); аналіз впливу інвестиційних факторів на розвиток інтеграційного об'єднання (с.77-99); характеристика стану інноваційної діяльності в країнах АСЕАН (с.99-107).

Цікавим також є дослідження інтенсивності двосторонніх товаропотоків між різноманітними парами економік. Відзначено найактивніші торговельні зв'язки Індонезії з Сінгапуром і значно нижчі значення коефіцієнтів інтенсивності двосторонніх товаропотоків в рамках об'єднання між Лаосом та Брунеєм (таб.2.6, с. 75-77).

Окрему увагу автор приділяє всебічному дослідженню впливу факторів соціально-економічного середовища національних економік країн АСЕАН, яке вказало на важливість впливу показників макроекономічного середовища для зростання загального рівня залучення прямих іноземних інвестицій національними економіками АСЕАН (таб. 2.11, с.90-95).

У дисертаційному дослідженні проведена комплексна оцінка масштабів та напрямів інвестиційної діяльності країн АСЕАН у світовому економічному просторі. Визначено, що країни АСЕАН стали активними учасниками міжнародного інвестиційного ринку. Автор виявив, що на приплив іноземних інвестицій впливають у інтеграційне об'єднання, в основному, два фактори: спонукальні мотиви потенційного інвестора і регулювання з боку держави-реципієнта. Крім того, на приплив іноземних інвестицій впливають економічна і політична стабільність. Разом з тим, слабкість і недостатня стабільність розвитку країн, що розвиваються, наявні політичні та економічні ризики стримують можливий приплив іноземних інвестицій, які спрямовуються головним чином у вигляді кредитів і ПІІ в галузі видобувної та пов'язані з нею переробні виробництва, а також у формі створення спільних підприємств (с. 77-90).

Автором також оцінено вплив факторів внутрішнього економічного середовища країн-учасниць інтеграційного об'єднання на рівень їх інтеграції в інноваційне середовище (с. 110 -130). За допомогою економіко-математичної моделі з застосуванням методів нечіткої логіки, побудованої дисертантом на основі даних про внутрішнє економічне середовище країн-членів АСЕАН, було визначено пріоритетні напрями реформування інноваційного сектору та економічної системи загалом. Знання цих залежностей дозволить коригувати національну економічну політику та політику в сфері інновацій, науки та техніки, зокрема, таким чином, щоб ефективно впливати на залученість країни в світову інноваційну економіку (с. 110-130).

Оцінюючи зміст та логіку викладення матеріалу, слід відзначити, що дисертаційне дослідження є завершеною науковою працею, актуальною за темою, обґрунтованою за висновками і пропозиціями. Основні результати дисертаційної роботи характеризуються науковою новизною.

Враховуючи вищевикладене, можна підтвердити задекларовані здобувачем у дисертації (с.8-10) та авторефераті (с.3-4) основні результати, що відображають наукову новизну.

Таким чином, наукові положення, висновки та рекомендації, що сформульовані дисертантом, обґрунтовані на достатньому науковому рівні. В процесі дисертаційного дослідження проведений критичний аналіз використаних даних, зроблені логічні висновки та пропозиції, що дало можливість дисертанту вирішити поставлені в роботі завдання та досягти означеної мети.

IV. Повнота викладення результатів в опублікованих роботах.

Кількість та обсяг публікацій, які відображають основний зміст дисертації Марущак Д.Ю. відповідає вимогам Департаменту атестації кадрів МОН України. Основні положення дисертації достатньо повно відображено в 15 наукових друкованих працях, 6 з яких – у фахових наукових виданнях.

Ознайомлення з публікаціями дозволяє стверджувати, що в них висвітлені усі основні положення дисертаційної роботи.

Зміст автореферату, його структура повністю відповідає основним положенням, висновкам і рекомендаціям дисертаційної роботи. У ньому в повній мірі розкрито наукову новизну розробок, висновки та рекомендації дисертанта. Автореферат оформлено згідно з вимогами, які висуваються до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

V. Теоретична цінність і практичне значення наукових результатів.

Отримані дисертантом результати дослідження мають як теоретичне, так і прикладне значення. Автором зроблено суттєвий внесок у теоретичне узагальнення й обґрунтування особливостей формування та функціонування глобального інноваційного простору. Результати дисертаційної роботи Марущак Д.Ю. були використані при розробці наукової теми «Економічний розвиток України в контексті глобальних мегатрендів» (номер державної реєстрації 0116U002836), авторський внесок дисертанта у виконання якої полягає в обґрунтуванні рекомендаціях щодо забезпечення ефективного інтеграційного процесу України до країн АСЕАН на основі аналізу інтеграційних процесів.

Теоретичні положення та практичні розробки дослідження використовуються в роботі Департаменту регіонального розвитку Черкаської обласної державної адміністрації (довідка № 1668 від 07.12.2016), Черкаської торгово-промислової палати (довідка № 264101.4-7 від 07.12.2016). Результати дисертаційного дослідження дисертанта також використовуються у навчальному процесі Черкаського державного технологічного університету при викладанні ряду дисциплін.

VI. Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи.

Позитивно оцінюючи досягнуті результати та наукову новизну положень дисертаційного дослідження, необхідно висловити деякі зауваження і зазначити дискусійні положення:

1. Дисертантом детально розглянуто теорії економічної інтеграції та їхню еволюцію, проведено узагальнення їхніх основних положень (параграф 1.1.) Тим не менш, у даному параграфі недостатньо уваги приділено виокремленню інноваційно-інвестиційних чинників та їхнього впливу на процеси економічної інтеграції. В цьому контексті було б цікаво звернути увагу на праці Б.Грегсена і Б.Джонсона, Д. Тіса, які досліджували взаємозв'язок між інноваціями та інтеграційними процесами, Д.Долоре і С.Парто, які вивчали регіональні особливості інноваційних систем, а також ряду українських вчених.
2. Дисертант детально розглядає інституційні засади інноваційної політики АСЕАН, як на рівні об'єднання, так і на рівні окремих країн (с. 39-57). При цьому поза увагою автора залишається інвестиційна складова, хоча інвестиційна співпраця країн-членів АСЕАН має цікаві особливості, характеристика яких би доповнила роботу.
3. У роботі проведено дослідження ступені інтегрованості країн АСЕАН у глобальний інноваційний ринок (с. 111-126), у якому вивчався вплив низки чинників. Бажано було б більш детально пояснити у роботі отримані результати, зокрема, чому для деяких країн покращення інфраструктури або людського капіталу демонструє негативний вплив на інтегрованість у глобальний інноваційний ринок. Також заслуговують більш детального вивчення виявлені відмінності між країнами
4. Також за результатами дослідження у роботі було проведено групування країн за показниками частки експорту високотехнологічної продукції в сукупному експорті та субіндексами Глобального інноваційного індексу (с. 128); окрім цього у розділі 2 неодноразово наголошувалось на відмінностях у економічному, технологічному, соціальному розвитку країн АСЕАН. Але

при виведені рекомендацій щодо формування ефективної інвестиційно-інноваційної політики країн АСЕАН (параграф 3.2) автором недостатньо уваги приділено цим відмінностям, а натомість, запропоновано єдині для всіх країн об'єднання заходи регулювання і підтримки, без врахування особливостей окремих економік.

5. У параграфі 3.3 автор пропонує шляхи оптимізації співробітництва країн АСЕАН та України. Але, на жаль, у параграфі недостатньо уваги присвячено саме партнерству у сфері інноваційно-інвестиційних відносин, що було б логічно з огляду на назву роботи і суттєво збагатило б зміст параграфу.
6. Також є певні зауваження щодо оформлення роботи, зокрема, після висновків до розділів не наведено список публікацій автора, у яких розкрито основні положення розділу; зустрічаються незначні стилістичні і орфографічні помилки.

Втім, вказані зауваження суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку роботи Марущак Дарії Юріївни, виконану на належному теоретико-методологічному і методичному рівні.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Марущак Дарії Юріївни «Вплив інноваційно-інвестиційних факторів на розвиток інтеграційного об'єднання АСЕАН» є самостійним завершеним дослідженням і за змістом відповідає паспорту спеціальності 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини, а її структура, обсяг і оформлення, порядок викладення наукових положень складено відповідно до діючих вимог пп. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. зі змінами, внесеними згідно Постанови Кабінету Міністрів України № 656 від 19 серпня 2015 р., що

висуваються до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

На підставі вищевикладеного вважаю, що дисертаційна робота Марушак Дарії Юріївни «Вплив інноваційно-інвестиційних факторів на розвиток інтеграційного об'єднання АСЕАН» відповідає вимогам вищезазначеної постанови, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Офіційний опонент

кандидат економічних наук,

доцент кафедри міжнародних

економічних відносин Львівського

національного університету імені

Івана Франка

Л.А. Українець

Вчений секретар:

